

Náučný chodník Stopy baníckej slávy v Mlynkoch

Kraj:	Košický
Okres:	Spišská Nová Ves
Geomorfologická jednotka:	Volovské vrchy
Geologická jednotka:	gemerské pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Mlynky / vlak Mlynky, zastávka
Východisko:	Mlynky, odbočka do Havranej Doliny, kostol
Trasa:	Mlynky: odbočka do Havranej Doliny - po lesnej ceste ľavým (t. z. na východ od potoka) svahom doliny Havranieho potoka proti jeho toku - osada Havrania Dolina
Dĺžka, prevýšenie:	1 km, prevýšenie 20 m
Čas prechodu:	0,5 h
Počet zastávok:	2
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: banícke, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie lesom vo svahu paralelne s modrou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2003

Aktuálny stav: Náučný chodník je po lesnej kalamite značne poškodený a zarastá náletom. (2022)

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Mlynky, Mlynky 2, 053 76 Mlynky; Združenie turizmu Slovenský raj-juh, Palcmanská Maša 293, 053 76 Mlynky

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie v obmedzenej miere.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Mlynky. Obec, ležiaca na hornom toku Hnilca v severozápadnej časti Volovských vrchov severovýchodne od Dobšinej, vznikla v roku 1960 združením siedmich baníckych osád. Dovtedy boli jej časti - **Prostredný Hámor, Mlynky, Biele Vody, Havrania Dolina, Palcmanská Maša, Rakovec** a **Sykvavka** - súčasťou mesta Spišská Nová Ves. Prví osadníci prišli na toto územie už v 14. storočí za bohatými ložiskami medi, železnej rudy a kobaltu. Rozvoj územia i zamestnanie jeho obyvateľov súvisel s baníctvom, spracovávaním vyťaženej rúd a lesným hospodárstvom. V polovici 19. storočia bane odkúpila banská spoločnosť banského podnikateľa kniežaťa Filipa Coburga Gotha, ktorá sa zaoberala hlavne ťažbou a spracovávaním železných rúd. Dedičná štôľňa Filip, pomenovaná po majiteľovi baní, otvorila najvýznamnejšiu žilu Filip. V roku 1907 vlastnila Účastinárska spoločnosť Coburgove závody všetky banské polia v Mlynkoch a Dobšinej a z ložísk Filip, Zuzana a Karol dokázali vydobýť ročne viac ako 10 000 t železnej rudy. Po druhej svetovej vojne v správe Železorudných baní Spišská Nová Ves prevzala hlavné postavenie štôľňa Alexander, prepojená s hlbinným systémom šachty Leopold. Ťažilo sa najmä ložisko metasomatického sideritu Zuzana. Štôľňa Filip bola zneprístupnená hrádzou s výpustným systémom pre odvádzanie banskej vody. Pre vydobytie zásob bola v roku 1967 ťažba zastavená. V teréne je zachovaná železobetónová konštrukcia ťažnej veže šachty Leopold, banícka zvonička, banícke domy z rokov 1812 a 1837 a malá vodná elektrárň (1920).

Palcmanská Maša. Jedna zo siedmich **miestnych častí** obce Mlynky a nad ňou ležiaca rovnomenná umelá **vodná nádrž** (priehrada) na hornom toku Hnilca na styku Slovenského raja a Volovských vrchov. Osada vznikla okolo roku 1800 v súvislosti s výstavbou vysokej pece a hámrov. Vodná nádrž je súčasťou prečerpávacej vodnej elektrárne Dobšiná, prvej prečerpávacej elektrárne na Slovensku, spustenej v roku 1953. Celková plocha nádrže je 85 ha. Výstavbe padlo za obeť niekoľko domov v obciach Dedinky a Stratenská Píla. Teplotou vody patrí medzi najchladnejšie vodné nádrže na Slovensku. Účelom priehrady bola výroba elektrickej energie a regulovanie toku Hnilca. Voda z Kaplanovej turbíny odteká takmer 3 km dlhým tunelom popod Dobšinský kopec z povodia Hnilca do povodia Slanej. Dnes nádrž plní aj funkciu rekreácie a rybolovu.

Chránený areál Knola. Chránené územie vo Volovských vrchoch severovýchodne od Mlynkov vyhlásené v roku 1996 v oblasti Veľkej Knoly (1 266 m n. m.) vyhlásené na ochranu hodnotných hôlnych porastov, pramenísk, skál a fragmentov pôvodných lesov s mnohými ohrozenými a chránenými druhmi rastlín a živočíchov, napr. hlucháňom. Na severovýchode naň nadväzuje **prirodná rezervácia Muráň** - chránené územie vyhlásené v roku 1996 vo vrcholovej časti a na svahoch vrchu Muráň (1 260 m n. m.) na ochranu zachovalých zväčša pôvodných jedľových a jedľovo-smrekových lesov pralesného charakteru. Rezervácia Muráň je zároveň územím európskeho významu Muráň a obe

chránené územia sú súčasťou chráneného vtáčieho územia Volovské vrchy (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Volovské vrchy. Rozľahlé, až 70 km dlhé a vyše 30 km široké pohorie východo-západného smeru na juhu východného Slovenska zhruba medzi Dobšinou, Rožňavou, Medzevom, Košicami, Margecanmi, Krompachmi, Spišskou Novou Vsou a Dedinkami. Susedí na juhu s Revúckou vrchovinou, Rožňavskou kotlinou, Slovenským krasom a Košickou kotlinou, na severe s Čiernou horou, Hornádskou kotlinou a Slovenským rajom (podcelkom Spiško-gemerského krasu) a na západe krátko so Stolickými vrchmi. Má komplikovanú vrásovo-zlomovú štruktúru i geologickú stavbu, v ktorej prevládajú paleozoické slabo premenené horniny (fylity, paleovulkanity) s výskytom železných a polymetalických rúd, sadrovca, magnezitu. Pri severnom a východnom okraji sa vyskytujú mezozoické vápence a dolomity (Galmus a oblasť okolo Folkmarskej skaly a Červenej skaly). Pomerne na veľkej ploche presahuje nadmorská výška 1 000 m, najvyšším je vrch Skalisko (1 293 m n. m.) v masíve Volovca v juhozápadnej časti pohoria severne nad Čučmou. Prevláda hornatinový, hladko modelovaný reliéf, len okolo Hnilca a Belej sa vytvorili širšie doliny až brázdy s miernejšie rezaným (podvrchovinným) reliéfom (Hnilecké podolie, Hámorská brázda). Zhruba rovnobežne so severnou hranicou pohoria naprieč - medzi Dedinkami a Margecanmi - preteká Hnilec hlbokou členitou dolinou, pozdĺž severnej hranice pohoria tečie Hornád, vo vnútri pohoria pramení napr. Bodva. Prevažne zalesnené pohorie s nevelkými pôvodne baníckymi sídlami križuje viacero cestných komunikácií vysoko ležiacimi sedlami (Dobšinský kopec, Grajnár, Súľová, Úhornianske sedlo, Štóske sedlo) a prechádza ním (dolinou Hnilca) železničná trať Červená Skala - Margecany.

Názvy informačných panelov

1. Banícka zvonička
2. Ťažná veža šachty Leopold

